

General-potpukovnik u penziji
DUŠAN DOZET

Velika antiimperijalistička borba naroda — opšti okvir NOR-a

Izgleda da sva naša vojnopolitička pa i strategijska razmatranja o NOR-u moraju početi i od jednog krupnog, pa, možda, i najkrupnijeg svjetskog historijskog fenomena. Riječ je o velikoj antiimperijalističkoj borbi naroda. Dakle, riječ je o fundamentalnoj Kardeljevoj teoremi. Za naš NOR bitan značaj imao je drugi svjetski rat, ali je glavno pitanje upravo velika antiimperijalistička borba naroda. Predlažem da se u naučnometodološkom pogledu projekat CSI osloni i na teorijski koncept velike antiimperijalističke borbe naroda.

Sušтина je u savremenoj borbi protiv svjetske dominacije i u sazrijevanju uslova borbe protiv te dominacije. Mijenjali su se oblici i sadržaji dominacije pa i oblici i sadržaji velike antiimperijalističke borbe naroda. U našem slučaju sadržaj i oblik dominacije bio je fašizam. Otuda i antifašistička borba. Objektivno, antifašistička borba jeste reakcija na pojavu fašizma, a u našem slučaju ona je bila svjesna revolucionarna djelatnost. Poslije fašizma slijedio je kolonijalizam, a kao odgovor na njega — antikolonijalizam.

Danas je na dnevnom redu hegemonizam i neokolonijalizam, s jedne, i borba za principe političke i ekonomske nezavisnosti naroda i država i novi međunarodni poredak, s druge strane. Ako se NOR izuzme iz konteksta takvih procesa, on postaje pretežno poseban i pojedinačan slučaj a ne dio opšte svjetske pojave. Naš današnji jedinstveni odbrambeno-zaštitni koncept takođe predstavlja suštinski dio velike antiimperijalističke borbe naroda.

Po svojoj društvenoj suštini velika antiimperijalistička borba naroda morala je biti antikapitalistička. Otuda je ona morala biti istovremeno i antifašistička i socijalistička. Naravno, to nije bilo

samo objektivno uslovljeno već i subjektivno usmjereno. Mislim da je to glavni razlog što se u našem slučaju NOB nije mogla odvajati od socijalističke revolucije. I jedno i drugo sačinjavali su dijalektičko jedinstvo. Zbog toga ni teorijsku studiju nije moguće sprovoditi na dva kolosjeka. Mislim da je to glavni razlog što se ni vojna strategija ne može odvojiti od naše političke strategije i što se cjelina našeg narodnog rata ne može kruto dijeliti (ni iz praktičnih ni iz teorijskih razloga) na pojedine odvojene sadržaje, pa ni na oružanu borbu i ostale sadržaje.

Smatram da narodni rat, kao pojam, kao termin najbolje odgovara onim istorijskim slučajevima u kojima se velika antiimperijalistička borba naroda vodi i to oružanom borbom. Narodni rat je opšta, svjetska pojava, opšti, svjetski fenomen i baš zato se u teoriju i praksu narodnog rata prirodno uklapaju mnogi posebni i pojedinačni slučajevi, pa i naš NOR. Svi su oni bili antifašistički, nacionalnooslobodilački i revolucionarni. Tako je i u našem slučaju. Ako bismo u našoj teoriji usvojili pojam narodnog rata, opštenarodnog rata, pojam koji ima i društveno, i vojno, pa i strategijsko značenje, čini mi se da bi morale otpasti dileme o drugim klasifikacijama, naročito vojnim: o partizanskom, kombinovanom ratu i sl. To su onda preovlađujući načini strategijskih dejstava.

Velika antifašistička borba naroda izraz je potvrđivanja marksizma kroz njegovo nepotvrđivanje. Ona je u jednom, relativno dugom vremenu, bila i glavni oblik klasne borbe i socijalističke revolucije. Ali ona je pokazala da su se prostorna težišta pomjerila, da su sva pitanja borbe protiv dominacije dobila revolucionarni naboj, pa je, pored klasnih borbi, u prvi plan ušlo i nacionalno, kao i seljačko pitanje, odnosno pitanje borbe naroda i klasa. Marksizam postaje sve više aktuelan, ali prvenstveno kao metod, kao istorijski materijalizam i dijalektika. Čini mi se da u tom svijetlu treba vidjeti i dilemu o determinantama.

Mislim da uvijek imamo relaciju objekt — subjekt. Nema objekta bez subjekta a ni obratno. Ovdje se može postaviti samo jedno praktično pitanje: da li nauka treba metafizički da zaustavi kretanje, da istrgne neki segment iz cjeline stvarnosti da bi mogla utvrditi predmet istraživanja, da bi se taj predmet mogao što bolje obraditi? Razumije se da je to moguće, pa čak i potrebno, ako se primjeni samo kao jedan naučni metod. Ali ovo pitanje ima i širi aspekt. Naime, svaka nauka je u ovom smislu i neizbježno metafizička, pa zato ni bilo koji naučni aspekt ne može biti isključivi pristup u izučavanju problema. Naravno, ni vojnonaučni aspekt. Čini mi se da zato insisti-

ramo na marksističkom pristupu, a marksizam nije samo nauka, već i filozofija, i pogled na svijet, i vizija, i utopija, ali i mijenjanje svijeta, dakle, praksa, pa i vještina.

Duboko vjerujem da ćemo morati u tom smislu baciti novo svjetlo na karakter vojne nauke i strategije. A i koji naučnometodološki pristup uzeti u našem projektu o NOR-u. Oružana borba glavni je sadržaj narodnog rata — da li je i jedini predmet vojne strategije? Iz ekspozicije o velikoj antiimperijalističkoj borbi naroda, odnosno narodnom ratu, mislim da proizilazi da vojna strategija mora imati uvijek u vidu cjelinu narodnog rata. Mislim da je to i predmet vojne strategije. Specifika vojne strategije poseban je aspekt viđenja problema. Po mom mišljenju, sve probleme narodnog rata vojna strategija posmatra s gledišta pripremanja i vođenja oružane borbe.

Izuzetnu pažnju zaslužuje uloga i djelovanje subjektivnog faktora u NOR-u i socijalističkoj revoluciji. Naročito Titova strategija, odnosno strategija Komunističke partije Jugoslavije to posebno ističe. Mislim da otvoreno moramo postaviti dvije stvari: prvo, da je jugoslovenska situacija nudila više alternativa, pri čemu je evropska situacija omogućavala i primjenu naše alternative; drugo, da je momenat kriza kao faza dijalektičkog ciklusa razvoja i u našim uslovima imao veliki značaj u razvoju celokupne strategije NOR-a. Čini mi se da Titovu strategiju moramo shvatiti kao odlučujući momenat, koji je između nužnosti i slučaja bitno opredelio naš razvoj, ali je upravo naš slučaj bio surova, kontraverzna zbilja, čak u mnogo čemu izuzetno nepovoljna, a naša subjektivna djelatnost spoj uspjeha i neuspjeha, ali u smislu istorijskih prodora i grešaka, pa je izgleda samo u tom kontekstu moguće izvršiti realnu analizu strategije NOR-a.

I na kraju, mislim da istorijsko mišljenje ne možemo zanemariti, naročito u ovakvoj temi. Teorijska sinteza o strategiji NOR-a možda bi morala više uzimati u obzir već urađene faktografske analize o NOR-u, koje su neophodna osnova za naš budući rad.